

**Mesura de Govern per a la
commemoració del 150è aniversari del
Campanar de Gràcia**

B
BC
BN

ÍNDEX

1. Justificació i antecedents

2. Objectius

3. Activitats i accions

4. Avaluació i seguiment

1. JUSTIFICACIÓ I ANTECEDENTS

El 8 de Desembre de 1864 es va inaugurar un dels símbols de Gràcia, una icona que es convertiria en un element primordial del seu patrimoni arquitectònic: el Campanar de la Plaça de la Vila. Aquest 2014 en commemorem els 150 anys i el Districte, junt amb el Taller d'Història de Gràcia i altres entitats, vol aprofitar aquesta efemèride; convertint-la així en una oportunitat de recordar, celebrar i gaudir de l'especial significat de la Torre del Rellotge.

No hi ha dubte que, junt amb el Park Güell, el Campanar de Gràcia és present en l'imaginari col·lectiu com a símbol identificador de Gràcia i la seva història. Una torre octogonal de 33,50 metres d'alçada amb una base quadrada, aixecada al bell mig de la plaça d'Orient - anteriorment Rius i Taulet i avui de la Vila de Gràcia-, entre els anys 1862 i 1864, per l'arquitecte Antoni Rovira i Trias i inaugurada per l'alcalde Josep Balasch, -conegut també com l'alcalde espardenya- en el marc d'una Vila llavors independent.

El Campanar no deixava de tenir també una utilitat civil. Es va disposar amb una font amb dues aixetes ubicades a la cara de la base que mira a la seu del Districte, concebuda en aquell moment per tal de donar servei als veïns de la zona. Mentre que al seu punt més alt es col·locà un rellotge construït pel rellotger suís resident a Gràcia en aquells moments, Albert Billeter. Amb ell les campanes per donar les hores, la més gran d'aquestes, l'anomenada Marieta, amb una circumferència de 4 metres i 11 centímetres i una alçada de 1 metre i 27 centímetres i un pes de 1.200 quilos. A més, com a fet poc conegut, es decorà amb diferents relleus que representen els signes del zodíac a la seva part mitja.

Sis anys després de la seva inauguració, el 1870, aquesta Torre del Rellotge, es convertí en notícia i emblema alhora, durant la Revolta de les Quintes del mes d'abril, al mig de l'avalot el campanar tocar durant gairebé sis dies a sometent, mentre homes i dones s'enfrontaven a l'exèrcit del General Gaminde, el qual durant aquest temps, el bombardejar incessantment. De la Revolta de les Quintes el Campanar en sortí amb diversos danys materials, que foren restaurats l'any 1882 per l'alcalde Felio Martí Urpi i al poc temps de la Revolta, donà nom a la revista satírica "La Campana de Gràcia" una empremta que ens mostra que ja llavors el Campanar era icona pels graciencs d'aleshores.

La seva imatge ha vingut lligada sempre a la llibertat i en contra de l'opressió, característiques pròpies dels ciutadans de Gràcia que junt amb el Campanar han viscut 150 anys de pau i guerres, de diferents règims polítics, de millors o pitjors situacions econòmiques, de la Vila independent i de la Vila dins Barcelona i que arriba als nostres dies seguint sent referent en moments de canvi i nou futur pel país.

És, per tant, una commemoració de 150 anys de Campanar, però també una commemoració que vol enllaçar amb la història de Gràcia i la seva cultura, estretament unides a la vida d'aquesta Torre del Rellotge. És, en el fons, un homenatge a totes aquelles vivències i vincles dels graciencs que durant dècades han viscut amb aquest símbol i que els ha acompanyat, ens acompanya, en seguir construint Gràcia.

2. OBJECTIUS

En el marc del Programa d'Actuació del Districte (PAD) 2012-2015, aprovat pel Consell del Districte de Gràcia el 18 de setembre de 2012, aquesta mesura mira d'acomplir tres apartats concrets del mateix:

· ***Revaloritzar i donar a conèixer el patrimoni històric, cultural i natural, present a l'espai públic, les entitats històriques i els equipaments, així com en la memòria oral de les persones:***

- Donar suport a iniciatives de recuperació i difusió del patrimoni històric i cultural de Gràcia vinculat a les entitats històriques, als teatres: restitució del monòlit de Pompeu Fabra, Revolta de les Quintes, Commemoració 1714-2014...

· ***Apostar per un model de ciutat basat en la cooperació, implicació i coresponsabilitat entre l'Ajuntament i els diferents agents socials. Establir una nova manera de relacionar-se entre l'Ajuntament i les associacions basada en la coparticipació, recolzament mutu, i el principi de subsidiarietat.***

- *Fomentar la cultura popular i tradicional i reforçar la identitat cultural a Gràcia*

· ***Promocionar creacions artístiques i manifestacions culturals de qualitat a Gràcia a través dels equipaments del districte i les pròpies entitats:***

- Donar suport a través de la realització de campanyes de comunicació per la difusió de les creacions artístiques a través dels equipaments de districte

- Programar les sales d'exposicions de la Seu del Districte de Gràcia i de la Biblioteca Jaume Fuster com espais de difusió artística i de participació

Com a objectius concrets de la Mesura:

- Commemorar el 150è aniversari del Campanar de Gràcia.
- Reafirmar el Campanar com a símbol identificatiu i patrimoni històric del Districte.
- Recordar el seu significat, la seva història i el seu lligam amb la vida dels graciencs.
- Treballar amb les entitats socials, acadèmiques i de cultura popular de Gràcia en el desenvolupament del projecte.

3. ACTIVITATS I ACCIONS

De la mà del Taller d'Història de Gràcia-Centre d'Estudis conjuntament amb altres entitats graciencques, el Districte impulsa tot un seguit d'activitats, accions i actes encaminats a plasmar els objectius anteriorment descrits. Tota aquesta sèrie de mesures, algunes ja portades a terme, tenen un desplegament temporal des del mes d'agost de 2014, fins al mes de maig del 2015

3.1 Exposició "El campanar i la Festa Major 150 anys"

Coorganitzada pel Taller d'Història de Gràcia Centre d'Estudis i la Fundació Festa Major de Gràcia en col·laboració amb el Districte, l'exposició "El campanar i la Festa Major 150 anys" és una mostra sintètica de la relació especial entre la Festa Major i el Campanar de Gràcia durant tot aquest temps.

La seva imatge ha servit, en moltes ocasions, per il·lustrar el Programa oficial de la festa; a més dels diferents programes que editen els carrers. I que amb el temps s'han convertit en petites obres d'art, molt apreciades pels estudiosos, historiadors o tafaners vocacionals. Així mateix, en diferents ocasions, el Campanar ha esdevingut protagonista en el guarniment de diferents carrers o places, com al carrer de Francisco Giner el 1934, als carrers de Guillerries i de Mozart el 1950 o el 1993 al carrer Progrés.

Tot un conjunt d'esdeveniments de Festa Major que s'han viscut a l'entorn del Campanar i que recull aquesta exposició. Inaugurada a començaments del mes d'agost a la seu dels Districte. En l'actualitat està pendent de començar un periple per les entitats de Gràcia que la sol·licitin.

3.2 Exposició “El campanar i la Revolta de les Quintes de 1870”

Organitzada també pel Taller d'Història amb la col·laboració de la colla de Trabucaires de Gràcia i del Districte, l'exposició “El campanar i la Revolta de les Quintes de 1870”, serà una mostra que girarà al voltant d'aquesta revolta i del paper que hi va jugar el Campanar. Hi haurà tant gravats de l'època com imatges actuals de la recreació que cada any es fa a la plaça de la Vila de Gràcia i que serviran per donar a conèixer aquests fets a la ciutadania en general.

La seva inauguració serà al mes d'abril de 2015 a la seu del Districte i posteriorment també estarà a disposició de les diferents entitats de Gràcia i Barcelona.

3.3 Cercavila amb el gegantó “El Pepitu Campanar”

Pels diferents carrers de la Vila, organitzada amb la colla de Geganters de Gràcia i amb la col·laboració del Districte de Gràcia, es celebrarà una cercavila commemorativa del 150è aniversari, serà el dissabte 13 de desembre.

Amb ella també es reconeixerà un fet especial: el 30è aniversari de la construcció del capgròs inspirat en el Campanar, “El Pepitu Campanar” i el 10è de la seva conversió en gegantó. L’any 1984 com a reclam de la revista Carrer Gran de Gràcia, es va presentar durant la Festa Major un capgròs a imatge del Campanar de Gràcia. Però malgrat la bona voluntat dels geganters de fer ballar aquesta figura tant significativa per Gràcia, la seva estructura alta i estreta –pensada com a reclam publicitari- no facilitava la seva funció com a nan. Després de diferents arranjaments i adaptacions, aquest capgròs es va transformar en un nou gegantó de Gràcia, essent presentat públicament l’11 de desembre de 2004 amb motiu del 140è aniversari de la construcció del campanar.

3.4 Acte acadèmic a l’entorn del Campanar

La construcció del Campanar va ser fruit de la independència de Gràcia aconseguida l’any 1850. La seva corporació municipal va romandre activa fins el mes d’abril de 1897 quan el municipi va quedar incorporat al de la ciutat de Barcelona. Ara, a l’hora de fer un repàs a la seva construcció també cal fer un breu anàlisi del seu entorn municipal i de la Revolta de les Quintes de 1870. Tres paràmetres que permetran una aproximació a la Gràcia del segle XIX.

Per dur-ho a terme es realitzarà una sessió acadèmica al Districte amb diferents ponents on s'abordaran els temes cabdals relacionats amb el campanar i el segle XIX.

- La construcció del campanar i el seu arquitecte Antoni Rovira i Trias
- La Gràcia municipal entre el 1850 i el 1897
- La Revolta de les Quintes de 1870 i les seves conseqüències envers el campanar.

L'acte organitzat pel Taller d'Història de Gràcia, amb col·laboració del Districte de Gràcia, es celebrarà durant el mes de gener de 2015.

3.5 Publicació del llibre “El campanar de Gràcia, símbol i testimoni d’una vila”

Amb motiu del 150è aniversari del campanar, els socis del Taller d'Història de Gràcia Centre d'Estudis, Eloi Babiano i Josep Maria Contel, preparen un llibre sobre la història del Campanar. El cos del llibre tindrà una extensió aproximada d'entre els 125.000 i 150.000 caràcters amb diferents imatges referents als fets viscuts al seu voltant.

Pel que fa als col·laboradors s'està treballant amb persones que han estat vinculades al Campanar o són coneixedores dels fets, com per exemple:

- Joan Lafarga sobre la seva novel·la “El rellotger de Gràcia”.
- Carlà Gràcia sobre la seva novel·la “7 dies de Gràcia”.
- Vicenç Sanclemente sobre la construcció del “Pepitu Campanar”
- Jaume Capdevila sobre l'aparició el 1870 de la revista satírica “La Campana de Gràcia”.
- Antonio González Moreno-Navarro, sobre la importància del campanar com a torre civil.
- Salvador Llorens escalador del Club Excursionista de Gràcia i que va escalar el campanar els anys vuitanta.

- Pep Fornés sobre “La festa a l’entorn del campanar”
- Joan Cervera sobre la creació del Club Excursionista de Gràcia a l’ombra del campanar
- Toni Ramon sobre l’espai urbà a l’entorn del campanar

A banda d’un recull sobre la imatge gràfica del campanar en portades de programes, cartells... El llibre, un cop acabat, serà publicat pel Districte de Gràcia.

3.6 Representació teatral “d’El Rellotger de Gràcia”

La novel·la històrica “El Rellotger de Gràcia”, de Joan Lafarga, està íntimament relacionada amb el Campanar, l’obra ens mostra el relat èpic d’una vila de Gràcia, independent de Barcelona al segle XIX, que, figuradament, torna a ser-ho al XXI. L’argument ho recrea a través de les històries d’uns personatges reals i altres de ficció que ens situen en el passat i el present de Gràcia.

En base a ella, tindrà lloc una representació teatral amb la participació de diverses entitats culturals de Gràcia. La seva escenificació serà durant la celebració anual de la Revolta de les Quintes i comptarà amb el suport del Districte.

3.7 Altres

Com a altres actuacions que es duran i s'estan duent a terme al voltant de la commemoració, destaquem:

- **Guarnit del Campanar:** durant el període de la campanya comercial de Nadal, a més dels guarnits amb llums dels carrers, el Campanar també serà decorat.
- **Actes comercials Nadal “el caganer de Gràcia”:** a més, com l'any passat, el personatge “el caganer de Gràcia”, una representació del Campanar en forma de caganer que representa els comerciants per aquestes dates, tindrà especial protagonisme ens els diferents actes de la campanya de Nadal.
- **Obsequi institucional:** ja des de la Festa Major d'aquest 2014, el Districte ha vingut repartint una galeta en forma del Campanar, com a obsequi institucional.

4. AVALUACIÓ I SEGUIMENT

Tant l'avaluació final, com el seguiment de les mesures tindran lloc en els respectius Consells de Cultura. Serà preceptiu, per tant, que el Conseller presenti un balanç sobre les mateixes amb un representant del Taller d'Història de Gràcia.

L'avaluació es contempla com un seguiment continu dels corresponents objectius operatius i de les accions descrites, de tal manera que, quan finalitzi el programa al 2015, cada acció es pugui qualificar segons el seu grau de compliment, amb els ítems següents:

- *S'ha complert*

- *No s'ha complert*
- *S'ha complert en part*

Aquesta qualificació anirà acompanyada d'un breu comentari de justificació del corresponent grau de compliment.

A la finalització del Programa d'Accions es realitzara un informe d'avaluació que reculli:

- La justificació del grau de compliment de les accions
- Una valoració global del Programa d'Accions
- Noves propostes de futur que puguin sorgir